

Lakin bu görkəmli sənət korifey-lərinin sənətdəki mövqeyi, şan-şöhrətləri onu xoşlandırmadı, necə deyirlər, özünə qıslılıb qalmadı. Xasiyyətindəki cəsarətlik, görüb-götməyi bacarmaq, qəlbindəki sənət yangısı, səhnə məhəbbəti onu teatrdakı bütün sənətkarlarla doğmalaşdırdı. O, öz istedad və bacarığı ilə az vaxtda bu böyük kollektive qaynayıb qarışdı.

Ömrünün 60 ilini sənətdə eridən Məmməd-kamal Kazımov genlik çağlarını tez-tez xatırlar, gördüyü naqisliklərdən yaman əsəbiləşdi: “Arxada qoyub gəldiyimiz aylar, illər, bizim səhnədə yazılan sənətkar taleyimizdir. Yolun o başında bu gündü sənətkarlarla örnək ola biləcək çox şeylər qalır. Bəzi rejissorlarımız səhnədə indi əlləməlik etməyə başlayıblar. Əsil səhnə sənətindən, səhnə yaradıcılığında realizmədən uzaq düşüblər.

Guya ki, sənətdə yenilik ləyirlər. Soruşanda ki, qardaşoğlu, bu nədir belə - başlayırlar ki, ay bağ belə, bostan belə, it burdan gəldi, qurd ordan gəldi və “mən burada belə demək istəmişəm”. Deyirəm: “ay canım -gözüm, ayı tamaşa krossvord deyil, teatrdır. Teatr da həyatın bir parçası, bir anıdır. İndi biz bu həyatı, bu anı tamaşaçıya ele göstərməliyik ki, o buna inansın, təsirlənsin. Axı onsuz da tamaşa şərtidir, həyatda olanın, baş verənin oxşarıdır. Şərtinin özünü də şərtləşdirəndə hər şey bayağılaşır. Məsələn, “Vaqif” tamaşasında onsuz da heqiqi saray tikilmir, daş yonulmur, damın üstünə qır salınır. Amma səhnədə saray təəssüratı yaratmaq üçün dekorasiyalar qurulmalıdır. Tamaşaçı cərəyan edən hadisələrlə bərabər 18-ci əsr memarlıq abidələri bərədə dekorasiyalar vasitəsilə müəyyən təəssürata da malik olmalıdır. Göyden bir çubuq sallayıb bu İbrahim xanın sarayıdır, deməklə kim inanar buna. Xüsusilə, böyük milli yaradıcılıq ənənələri olan Milli Dram Teatrında, Opera teatrında realizmədən uzaq olan yalançı meyllərə ötl veriləməlidir. Bütün tamaşalarda ele musiqi səsləndirirlər ki, Allah gös-tərməsin, tamaşaçı başa düşə bilmir ki, o cəngidir, simfoniya, muğam, cazdır, ya təsnif. Yadda saxlamaq lazımdır ki, teatr sənəti realizmədən uzaqlaşdıqca, tamaşaçı da teatrdan uzaqlaşacaq”.

Görkəmli aktyor, tanınmış rejissor

Tale onu kimlərlə görüşdürməyib?!
Mirzəağa Əliyev, Ələsgər Ələkbərov, Kazım Ziya, Möhsün Sənani, Mərziyə Davudova, Sona Hacıyeva, Məmmədali Vəlixanlı, Fatma Qədiri, İsmayıl Osmanlı, Adil İsgəndərov, Ələsgər Şərifov kimi qüdrətli aktyor və rejissorların əhatəsinə düşəndə 15 yaş yenicə tamam olmuşdu.

Sənətə ilk gelişindən sorsuz həsrətə söhbət açardı: “Atam mərhum rejissor Əliyev Ələkbərovla çox yaxın idi. O, sənətə həvəsini görüb mənə Azdramanın direktoru Səfər Turabovun yanına apardı ki, teatra qəbul etdirsin. Direktor boyuma baxıb “Çox balacadır, hələ aktyorluq eləyə bilməz” deyər etirər etdi. Əliyev müəllimin təkidilə sənəti gün Respublika İncəsənət İdarəsinin rəisi (o vaxt hələ Mədəniyyət Nazirliyi təsis edilməmişdi) Adil İsgəndərovun yanına gədəsi olduq. Adil müəllim o zaman həm də teatrın bədi rəhbəri idi. O, mənə xeyli süzüb “Qadam, bu uşağın gözələrindən cin yağı, mənim adımdan Səfərə deyim, onu götürsün. Bundan yaxşı teatr işçisi olacaq”, - dedi. Adil müəllimin tapşırığından sonra, 1944-cü ildə Milli Teatrda aktyorluq studiyasına qəbul olundum. Teatrın müxtəlif tamaşalarında bir müddət uşaq rolları oynadım. Beləliklə də, mənim sənət yolum, səhnə tələyimi başladı.

Adil müəllimin rəhbərlik etdiyi həmin studiyayı 1947-ci ildə bitirdim və arəbir müəyyən rollar oynamaqla bərabər, rejissor köməkçisi, rejissor assistenti vəzifələrində çalışdım. Sonra isə İncəsənət İnstitutunun aktyorluq və rejissorluq fakültələrini qurtardım. Rejissor assistenti, ikinci rejissor və müstəqil rejissor kimi teatrdə uzun müddət fəaliyyət göstərdim.

1964-cü ildə Aleksey Arbutovun “Tanya” pyesini Azərbaycan səhnəsində ilk dəfə olaraq tamaşaça hazırladım. Bu həm də mənim ilk müstəqil rejis-

sor işim oldu.

Sonralar isə bir-birinin ardınca Hüseyn Muxtarovun “Kimdir müqəssir?”, M.F.Axundovun “Xırs quldurbasan”, İ.Səfərinin “Yol ayrıcını”, A.S.Puşkinin “Yatmış gözəl”, M.Y.Lermontovun “İki qardaş”, A.Şaiqin “Fitnə”, S.Dağlının “Kölgələr pıçıldadır” kimi onlarla maraqlı səhnə əsərlərinə quruluş vermişəm.

Mehdi Məmmədovla birlikdə təxminən on beş tamaşa hazırlamışdıq. Onlardan “Dəli yığıncağı”, “Xəyyam”, “Canlı meyit”, “Meşşanlar”, “Şadlıq sorasında”, “İblis” tamaşalarını buna misal göstərmək olar.

Respublika dövlət mükafatına layiq görülmüş “Mahni dağlarda qaldı” tamaşasını isə Əliyev Ələkbərovla birgə hazırlamışdıq. Görkəmli rejissorumuz Adil İsgəndərovun quruluşunda on illər boyu teatrın səhnəsində uğurla oynanılan “Vaqif” tamaşasını üç dəfə bərpa etmişəm. Yəni Vaqifi ilk dəfə ifa edən Ələsgər Ələkbərov və Kazım Ziyadan, Qacar rolunda isə Sidiq Ruhulladın sonra həmin obrazların yeni ifaçıları olan İsmayıl Dağstanlı, Məmmədza Şeyxzamanov və başqa aktyorlarla bərpa işini mən aparmışam. Axırncı bərpa işim isə 1976-cı ildə oldu. Səməd Vərgünün 70 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq Qacar rolunu yeni ifaçı mərhum aktyorumuz Hamlet Xanızadə apardı.

Mənim kino tələyim çox bərəbər olub. 1945-ci ildə çəkilən “Arşın mal alan”, “Bakının işıqları” və “Fətəli xan” filmlərində kütləvi səhnələrdə çəkildim. İlk sözlü rolum isə “Bir cənub şəhərində”ki Davud olub. Sonralar müxtəlif vaxtlarda ekranlaşdırılan “Yol əhvalatı”nda Şəmsi dayı, “Şahid qız”da Səməndər, “Qara Volqa”da Baba, “Ötlər”də Hacı Kazım, “Qətl günü”ndə Vəzir rollarını ifa etmişəm. Çəkildiyim sonuncu və həm də 20-ci film “Ümid” də ilk dəfə olaraq baş rola çəkilmişəm.

Mən Adil İsgəndərov, Mehdi Məmmədov, Tofiq Kazımov, Şəmsi Bədəlbəyli, Məhərrəm Haşimovla çox yaxın olmuşam. O vaxt yoldaşlar zarafatla deyirdilər ki, Məmməd-kamalın atası Adil İsgəndərovdur, qardaşı da Mehdi Məmmədovdur. Onlarla mən həmişə yaradıcılıq təmasında olmuşam. Onların hərsinin öz iş metodu var idi...”